

EFESUS

Yesus na Pol qarinyej

¹ E Pol. Kristus Yesus na e qarinyej deqa e aqa anjam mare mare laqnum. Qotei aqa segi areqalo na e wau di ebej. Niŋgi Qotei aqa segi tamo uŋgasari Efesus qureq di unub qaji. Niŋgi Kristus Yesus geregere dauryeqnub. E anjam endi neŋgrenyosim nuŋgoq qarinyonum. ² Gago Abu Qotei wo Tamo Koba Yesus Kristus wo naŋgi aiyel niŋgi qa are boleinjrimqa niŋgi lawo na soqniy.

Kristus na laŋ qaji iŋgi bole bole iga egej

³ Iga Qotei aqa ñam soqtoqnqom. A gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa Abu Qotei. A Kristus aqa siŋgila na laŋ qaji iŋgi bole bole iga egej. A gago qunuŋ qa are qalsiq deqa iŋgi di iga egej. ⁴ Qotei a mandam atosaisosiq bati deqa a na iga giltgej. Di kiyaaqa? Iga Kristus beteryosim Qotei aqa segi kumbra boleq di sosim aqa ŋamgalaq di une saiqoji sqajqa deqa. ⁵ Tulaŋ nami Qotei na iga qalaqalaigosiq iga aqa segi aŋgro sqa marsiqqa Yesus Kristus aqa wau na iga elenjej. Qotei aqa segi areqalo na a degyej. ⁶ Aqa kumbra dena a iga qa are boleiyej. Aqa Ŋiri Yesus a tulaŋ qalaqalaiyeqnu qaji aqa siŋgila na a degyej. Deqa aqa ñam tulaŋ goge oqoqnqas.

⁷ Qotei a iga qa are tulaŋ boledamuiyej. Aqa kumbra di aqa utru agiende. A na Kristus qarinyonaqa a gago uneq na iga awaigwa marsiq moiyej. Moisiq aqa leŋ aiyej dena Qotei na gago une kalil kobotetgej. ⁸ A iga qa are tulaŋ boleiyosiq qalie ti powo ti kalil iga egej. ⁹ Nami Qotei a are qalej, “Kristus a wau di yqas.” Osiqa aqa areqalo di ulitesoqnej. Ariya bini a na olo aqa areqalo di boleq atsiq iga osorgeqnu. ¹⁰ Deqa iga qalieonum, Qotei na

ingi ingi kalil mandam ti laŋ qure ti di unub qaji nanŋi taqatnjroqnaqas. Osim gilsim gilsim bati a nami atej qaji di brantimqa a ingi ingi kalil di olo osim Kristus aqa baŋq di atim Kristus a nanŋo gate sqas.

¹¹ Qotei a mareqnaqa ingi ingi kalil babeleneqnu. Tulaŋ nami a aqa segi areqalo dauryosiq iga na Kristus beteryosim iga aqa segi tamo unŋasari sqajqa marsiq giltgej. ¹² Iga Juda unum deqa iga namoqna Kristus qa gago areqalo siŋgilatem. Gago kumbra dena Qotei aqa ñam tulaŋ goge oqoqnaqas.

¹³ Niŋgi sawa bei bei qaji niŋgi dego Qotei aqa anjam bole queb. Anjam bole agiende. Qotei a Yesus aqa wau na niŋgi eleŋej. Niŋgi Yesus qa nuŋgo areqalo siŋgilatosib a beteryesonab Qotei na aqa anjam nami marej qaji di dauryosiq aqa toqor niŋgi eŋgej. Deqa niŋgi aqa segi tamo unŋasari unub. Toqor di aqa Mondor Bole. ¹⁴ Iga Mondor ejunum deqa iga qalieonum, bunuqna iga ingi bole bole Qotei a nami aqa segi tamo unŋasari nanŋi enjrqqa marej qaji di oqom. Qotei a gago uneq na iga awaigej deqa iga ingi bole bole di oqom. Iga deqa bini tariŋoqnsim unum. Gago kumbra dena Qotei aqa ñam tulaŋ goge oqoqnaqas.

Pol a Efesus Kristen nanŋi qa pailyej

¹⁵ E endegsi quem. Niŋgi Tamo Koba Yesus qa nuŋgo areqalo siŋgilatoqnsib Qotei aqa segi tamo unŋasari kalil nanŋi qalaqalainjreqnub. ¹⁶ Deqa e gaigai Qotei biŋiyoqnsim niŋgi qa pailyeqnum. ¹⁷ A gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa Qotei. A gago Abu rianŋ koba ti unu qaji. Deqa e niŋgi qa endegsi pailyeqnum, “O Abu, ni na Efesus Kristen nanŋi areqalo bole enjrimqa nanŋi ino anjam aqa utru geregere poinjrim ni qa bole qalieoqnaqab.” ¹⁸ O ijo was, ijo are koba endegsi unu. Qotei na nuŋgo areqalo suwantetŋimqa ingi tulaŋ bole bole a nami niŋgi eŋgwa osiq metŋgej qaji di niŋgi qalieqab. Agi niŋgi ingi di

oqajqa tariñoqnsib unub. Iga Qotei aqa segi tamo ungasari unum deqa a na inği di iga egwa marsiq gereiyetgej unu. ¹⁹ Qotei a singila koba ti unu. Singila dena a na gaigai iga Yesus qa gago areqalo singilateqnum qaji iga aqaryaigeqnu. Qotei aqa singila di tulañ kobaquja. Deqa iga na ubtosim marqa keresai. Aqa singila kobaquja di gagoq di waueqnu. Ningi singila di qalieqajqa deqa e ningi qa Qotei pailyeqnum. ²⁰ Singila di nami Kristus aqaq di wauoqnej. Agi Kristus a moinaqa Qotei aqa singila kobaquja dena a na Kristus olo subq na tigeltosiq lañ qureq osi oqsıq aqa bañ woq di awotej. ²¹ Deqa Kristus na mondor singila nañgi ti gate kokba ti mandor nañgi ti tamo kokba ti kalil nañgi tulañ buññrsıqa goge kobaq di unu. A na tamo kalil bini bati endeqa ñam koba ejunub qaji nañgi ti tamo kalil bunuqna ñam koba oqab qaji nañgi ti tulañ buññrsıqa goge kobaq di unu. ²² Qotei na inği inği kalil osıqa Kristus aqa sorgomq di atej unub. Deqa Kristus a inği inği kalil di nañgo gate koba sosıqa Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nañgi taqatñreqnu. ²³ Tamo ungasari nañgi di agi Kristus aqa jejamu qujai unub. Kristus a nañgi ti inği inği kalil ti ekritosiq tulañ keretñrejunu.

2

Iga moreñesobulonam Qotei a iga qa are boleyosiq qalaqalaigej

¹ Nami ningi une yoqnsib laqneb deqa ningi moreñesobuleb. ² Bati deqa ningi mandam qa kumbra uge uge na walweloqneb. Ningi mondor uge uge lañ goge di unub qaji nañgo gate koba Satan aqa kumbra dauryoqneb. Satan a segi mondor singila koba. Deqa a tamo ungasari Qotei aqa anjam gotrañyeqnu qaji nañgo are miligiq di singila na waueqnu. ³ Nami iga kalil dego nañgi koba na laqnsimqa

gago jejamu qa areqalo uge uge namij dauryoqnem. Deqa Qotei a iga ti nanġi qa ti minġin ani oqetej.

⁴⁻⁵ Bole, iga une yoqnsim laqnem deqa iga morenje-sobulem. Ariya bati deqa Qotei a iga qa tulaġ dulosiq qalaqalaigej deqa a na iga Kristus ombla ħambile egej. A iga qa are boleijej aqa kumbra dena a na iga elenej. ⁶ Osiqa iga Kristus Yesus ombla olo subq na tigeltgobulosiqa iga laġ qureq joqsi oqsiqa Kristus aqa awo jaram kobaq di awotgej. ⁷ Kristus Yesus aqa wau na Qotei a iga qa are tulaġ boledamuiyosiq iga boletgej. Aqa kumbra di a na tamo uġgasari kalil bunuqna brantoqnqab qaji nanġi osornjro-qnqas. ⁸ Niġi Yesus qa nuġgo areqalo singilatonabqa Qotei a niġi qa are boleijej. Aqa kumbra dena a na niġi elenej. Niġi wau bole yonab dena Qotei na niġi eleġosai. Qotei a niġi laġa elenej awai saiqoji. ⁹ Od, niġi wau bole yonab dena Qotei na niġi eleġosai. Deqa niġi nuġgo segi ñam soqtqa keresai. ¹⁰ Kristus Yesus aqa wau na Qotei a gago are bulyetgonaqa iga tamo uġgasari bunuj brantem. Deqa kumbra bole bole kalil Qotei a nami iga dauryqajqa gereiyetgej qaji di iga dauryoqnsim walweloqnqom.

Kristus a moiyej dena a jeu kobotej

¹¹ Niġi qalie, Juda nanġi muluġ aiyeqnu. Di nango kumbra. Deqa nanġi na niġi misilingoqnsib endegsib merngeqnu, “Niġi muluġ aiyosai qaji tamo.” Nanġi nango segi baġ na tamo nanġi muluġ breinjreqnu. Ariya niġi geregere are qaliy. Niġi Juda sai. Niġi sawa bei bei qaji. ¹² Deqa niġi nami Kristus aqaq di sosai. Niġi isaq di soqneb. Niġi nami Israel nanġi ti sosai dego. Qotei a marej, “E na Israel nanġi iġi bole bole enjrqai.” Osiqa aqa anjam di singilatosiq soqnej. Ariya a na iġi bole bole di niġi enġwa marosaiqnej. Deqa niġi iġi bole bole deqa tariġosaioqneb. Niġi mandamq endi laġa Qotei qaliesai

soqneb. ¹³ Ariya bini ningi Kristus Yesus beteryesosibqa Qotei aqa jojomq di unub. Nami ningi isaq di sonabqa bati deqa Kristus a ningi qa moisiq aqa leŋ aiyej. Aqa kumbra dena a na ningi joqsiqa Qotei aqa areq bej. ¹⁴ Kristus a segi na jeu kobotej deqa bini iga kalil koba na so bole unum. Nami Juda nanŋi ti sawa bei bei qaji nanŋi ti jeu atoqnsib soqneb. Deqa jeŋ a nanŋo ambleq di sosisqa nanŋi potnjrej. Ariya Kristus a moisiq dena jeŋ di waqtosiq jeu kobotosiq Juda nanŋi ti sawa bei bei qaji nanŋi ti turtnjrjsiq sawa qujaiq di atej. ¹⁵ A moiyej gam dena a na Moses aqa dal anjam mutu kalil taqal atekritej. A na Juda nanŋi ti sawa bei bei qaji nanŋi ti turtnjrej deqa nanŋi tamo bunuj brantosib tamo qujaiosib unub. Kumbra dena Kristus na jeu kobotosiq iga kalil lawo kumbraq di atej unum. ¹⁶ A na Juda nanŋi ti sawa bei bei qaji nanŋi ti turtnjrim nanŋi koba na tamo qujaiosib sqajqa deqa marsiq ŋamburbasq di moiyej. Moisiq dena a jeu kobotej. ¹⁷ A bosiq anjam bole endegsi palontoqnej, “Bini ningi jeu turyqajqa kumbraq di unub.” A na anjam bole di ningi sawa isaq di unub qaji ti tamo unŋasari jom di unub qaji nanŋi ti palontosiq merŋgoqnej. ¹⁸ Kristus aqa wau dena iga koba na Mondor qujai ejunum. Deqa iga kalil are qujaitosim unum. Mondor dena gam waqtetgej deqa iga gaigai gago Abu Qotei aqa ulatamuq di brantoqnqom.

Kristen nanŋi Qotei aqa tal bul unub

¹⁹ Deqa bini ningi olo yaun tamo sosai. Ningi Qotei aqa anŋro tintin unub. Ningi ti Qotei aqa segi tamo unŋasari kalil nanŋi ti koba na was bole unub. ²⁰ Ningi Qotei aqa tal bul unub. Qotei a segi na tal di gereiyej. Qotei aqa anjam maro tamo nanŋi ti aqa medabu o qaji tamo nanŋi ti tal ai bul tigelejunub. Qotei a segi na tal di tigeltej. Kristus Yesus a segi tal ai tuma qaji. A segi

na tal di singilatejunu. ²¹ Tal di aqa tanu kalil nangi Kristus beteryejunub deqa nangi kalil koba na singila na tigelejunub. Qotei na tal di gereiyosiq unu. Deqa tal di kobaqujaoqnsiqa Tamo Koba aqa segi tal bul tigelejunu. ²² Ningi dego Kristus beteryejunub deqa Qotei na ningi ti aqa segi tamo ungasari kalil nangi ti koroingej unub. Deqa ningi aqa segi so tal bul unub. Qotei aqa Mondor wo nangi aiyel na tal di gereiyosib miligiq di unub.

3

Pol na sawa bei bei qaji nangi Kristus aqa anjam bole minjre minjre laqnu

¹ O ijo was, Qotei a ningi kumbra tulaŋ boledamu engej. E kumbra deqa saqnsim laqnam tamo qudei na e ojsib tonto talq endi waibeb unum. E Pol. E na ningi sawa bei bei qaji aqaryaingwa osim deqa Kristus Yesus aqa wau ojeqnum. Utru deqa e tonto talq endi unum. ² Ningi queb, Qotei a e qa are boleiyosiq wau ebej. O ijo was kalil, Qotei a ningi qa dego are boleiyqajqa deqa e wau yeqnum. ³ Qotei na jeu kobotej anjam di nami ulitesoqnej ariya a na olo boleq atsiqa e osorbej. E deqa anjam truquyala endi nenngrenyonum. ⁴ Ningi ijo anjam endi sisiyosib qalieosib mariy, “Bole, Kristus aqa anjam nami uliesoqnej qaji di aqa utru Pol a gegerere poiyeqnu.” ⁵ O ijo was, Qotei na uli anjam di tamo ungasari nami soqneb qaji nangi minjrosaijoqnej. Ariya bini a na aqa Mondor aqa singila na uli anjam di babtosiqa aqa anjam maro tamo nangi ti aqa medabu o qaji tamo nangi ti minjreqnu. ⁶ Uli anjam di aqa utru agiende. Qotei na sawa bei bei qaji nangi ti Juda nangi ti turtnjrjsiqa sawa qujaiq di atej. Nangi Yesus aqa anjam bole ojejunub deqa nangi kalil tamo qujaiosib ingi bole bole Qotei a nami Kristus Yesus aqa wau na nangi enjrqa marej qaji di oqab. ⁷ E Yesus aqa anjam bole di

mare mare laqajqa deqa Qotei a e qa are boleyosiq e wau tamo atej. Osiqa aqa segi siŋgila kobaquja e ebej. ⁸ E tamo bolesai. Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nanŋi na e tulaŋ buŋbejunub. Di unŋum. Qotei a e qa are boleyej deqa e sawa bei beiq di Kristus aqa anjam mare mare laqnum. Kristus aqa anjam agiende. A na inŋi tulaŋ bole bole iga egwas. Inŋi bole bole di aqa utru iga na ubtosim marqa keresai. ⁹ Niŋgi qalie, Qotei a mandam ti inŋi inŋi kalil ti atelenej unub. Ariya kumbra a yqajqa nami aqa areqaloq di soqnej qaji di a na ulitej. Bini a na aqa areqalo di olo boleq atqa marsiq e wau ebej. ¹⁰ Od, a na aqa segi qalie ti powo ti boleq atqa marsiq e wau ebej. Deqa laŋ anŋro siŋgila kokba ti mondor laŋ goge di unub qaji nanŋi ti bini Qotei aqa areqalo di unoqnsib geregere poinjreqnu. Qotei aqa areqalo agiende. A na Juda nanŋi ti sawa bei bei qaji nanŋi ti turtnjrsim sawa qujaiq di atqas. ¹¹ Tulaŋ nami Qotei a kumbra di yqajqa are qalej. Ariya bini a gago Tamo Koba Kristus Yesus aqa wau na kumbra di yeqnu. ¹² Iga Yesus qa gago areqalo siŋgilateqnum deqa iga ulaosaieqnum. Iga bole qalieonum, iga Qotei aqa ulatamuq di brantqajqa gam agi Yesus a segi qujai. ¹³ Deqa niŋgi quiy. E niŋgi qa osim Yesus aqa wau ojeqnum. E wau di ojeqnum deqa e gulbe koba qoboieqnum. Niŋgi deqa are koba qalaib. Niŋgi are koba qalqab di niŋgi uloŋqab. Deqa niŋgi ijo gulbe deqa areboleboleiŋgem. Ijo gulbe dena niŋgi aqaryaiŋimqa niŋgi Qotei ombla so bole gaigai sqab.

Pol a Efesus Kristen nanŋi qa pailyeqnu

¹⁴ Deqa ijo was, e siŋga pulutoqnsim Abu Qotei biŋiyeqnum. ¹⁵ A tamo ungasari kalil laŋ ti mandam ti di unub qaji nanŋo Abu. Deqa a na nanŋo ñam segi segi breiyetnjreqnu. ¹⁶ E niŋgi qa endegsim pailyeqnum, “O

Abu, ni nami ingi tulanj bole bole Efesus Kristen nanngi gereiyetnjrem. Deqa ni nanngo are miligiq di ino Mondor atim soqnim dena nanngi tulanj singilaqab. ¹⁷ Amqa nanngi Kristus qa nanngo areqalo singilatesoqni kumbra dena Kristus a nanngo are miligiq di sqas. O Abu, ni na Efesus Kristen nanngi singilatnjrimqa qalaqalaiyo kumbra nanngo are miligiq di tulanj singilatib soqneme. Mandam na nam jirim ojesonaqa nam a singila na tigelejunu dego kere.” O ijo was, e ningi qa degsim Qotei pailyeqnum. ¹⁸⁻¹⁹ Deqa ningi ti Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nanngi ti singila osib Kristus aqa qalaqalaiyo kumbra qa geregere qalieosib soqniy. Aqa qalaqalaiyo kumbra di tulanj kobaquja. A tulanj olekoba. A tulanj goge koba. A tulanj guma koba. Od, Kristus aqa qalaqalaiyo kumbra dena powo ti qalie ti kalil tulanj bunyejunu. Deqa ningi aqa qalaqalaiyo kumbra qa geregere qalieosib soqniy. Soqniy ingi bole bole kalil Qotei na ekritisiq keretejunu qaji di dego nunngoq di maqesqas.

²⁰ Qotei aqa singila a gago are miligiq di waueqnu. Aqa singila dena gago areqalo ti pailyo ti kalil tulanj bunyejunu. ²¹ Deqa Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nanngi Kristus Yesus aqa nam na bati gaigai Qotei aqa nam soqtoqnsib gilsib gilsib dijo bati itqab. Bole.

4

Iga Kristus aqa jeyamu qujai

¹ E Pol. E Tamo Koba aqa wau ojeqnum deqa e tonto talq endi unum. Qotei na ningi a dauryqa osiq metngej. Deqa e nunngo are tigeltetngitqa ningi kumbra Qotei a tulanj areareteqnu qaji di yoqnsib walweloqniy. ² Osib ningi nunngo segi nam aguq atoqnsibqa ningi segi segi qa lawo kumbra yoqniy. Kristen tamo qudei na ningi une bei engibqa ningi kamba olo nanngi qa urur minjinj

oqaiq. Ningi nanngi qalaqalainjroqnsib gulbe nanngi na ninngi engeqnu b qaji di qoboiyetnjroqniy. ³ Osib ninngi nunngo Kristen was kalil nanngi koba na are qujaitosib lawo na sqajqa singilaoqniy. Kumbra di agi Qotei aqa Mondor na iga osorgeqnu. ⁴ Iga kalil Kristus aqa jejamu qujai unum. Iga kalil Mondor qujai ejunum. Qotei na ninngi ingi qujai qa tarinqa osiq metnjej. Ingi qujai di agi lan qureq di unu. ⁵ Tamo Koba qujai dego unu agi Kristus. Iga a qa qujai gago areqalo singilateqnum. Iga kalil yanso qujai em. ⁶ Qotei qujai unu. A gago kalil qa Abu. A na qujai tamo ungasari kalil nanngi taqatnjreqnu. A nanngo are miligiq di waeqnu. A nanngo ambleq di unu.

⁷ Kristus a iga kalil qa are boleyosiq segi segi singila egej. ⁸ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu,

“Qotei a tonto tamo gargekoba nanngi elenjosiq joqsiiq lan gogeej.

Oqsiiq dia nanngi singila enjrej.”

⁹ O ijo was, Kristus a lan gogeej anjam di aqa utru agiende. A mati oqosai. A mati moiyo qureq aiyej. ¹⁰ Aisiq dena olo tulan gogeej oqsiiq lan qure kalil bunyekritosiq torei ogej. A degyej. Di kiyaaqa? A na ingi ingi kalil ekritosim keretqajqa deqa. ¹¹ Deqa a segi qujai na tamo nanngi singila enjreqnu. Tamo qudei nanngi a na singila enjreqnaqa nanngi aqa anjam mare mare laqnu. Tamo qudei nanngi a na singila enjreqnaqa nanngi aqa medabu oqnsib aqa anjam babteqnu. Tamo qudei nanngi a na singila enjreqnaqa nanngi aqa anjam bole palontoqnsib tamo ungasari nanngi are bulyetnjreqnu. Tamo qudei nanngi a na singila enjreqnaqa nanngi Qotei aqa anjam plaltoqnsib Kristen tamo ungasari nanngi taqatnjreqnu. ¹² Kristus na tamo nanngi di singila enjreqnu. Di kiyaaqa? Nanngi na kamba iga Qotei aqa segi tamo ungasari singi-

latgimqa iga Kristus aqa wau geregere ojquajqa deqa. Gago wau dena Kristus aqa jejamu a so bole sqas. Kristus aqa jejamu agi iga segi. ¹³ Wau di gilsim gilsim mondon iga kalil gago areqalo torei Kristus qa singilaboletosim koba na are qujaitosim sqom. Sosim bati deqa iga kalil Qotei aqa ņiri qa bole qalieqom. Kumbra dena iga tulaŋ boleqnsim singila ti sosim Kristus aqa segi kumbra bole kalil ekritosim keretqom. ¹⁴ Gisaŋ tamo naŋgi maqu kumbra yoqnsib anjam koba laŋa laŋa maroqnsib laqnu. Jagwa na yuwal tigelteqnaqa oqe aiyeqnu dego kere anjam dena tamo ungasari qudei naŋgo areqalo niŋaqyetnjreqnu. Ariya iga aŋgro kiŋilala bul sqasai deqa anjam dena gago areqalo niŋaqyetgwasai. ¹⁵ Iga gisaŋ anjam di qusim dauryqasai. Iga qalaqalaiyo kumbra dauryoqnsim anjam bole segi maroqnqom. Osim dena iga kalil boleqnsim singilaoqnsim gago Gate Koba Kristus beteryesqom. ¹⁶ Iga kalil Kristus aqa jejamu qujai unum deqa iga qudei aqa baŋ bul. Iga qudei aqa singa bul. Iga qudei aqa ŋamdamu bul. A na aqa baŋ ti singa ti ŋamdamu ti di turtoqnsiqa qujaitejunu. Deqa iga segi segi kalil Kristus beteryoqnsim aqa wau geregere ojoqnsim aqa qalaqalaiyo kumbra dauryoqnqom. Kumbra dena iga tulaŋ boleqnsim singilaoqnqom.

Niŋgi so bunuj ti areqalo bunuj ti soqniy

¹⁷ Deqa e Tamo Koba aqa ŋam na niŋgi singila na endegsi merngwai. Sawa bei bei qaji naŋgo areqalo tulaŋ niŋaqejunu deqa niŋgi na naŋgo kumbra uge uge olo dauryosib walwelaib. ¹⁸ Naŋgo qalie ti powo ti tulaŋ ambruejunu. Naŋgi tulaŋ nanarioqnsib laqnu. Naŋgo are miligi getejejunu. Deqa Qotei aqa ŋambile naŋgoq di sosai. ¹⁹ Naŋgi kumbra uge uge yoqnsib ariya naŋgi deqa

jemainjrosaeqnu. Nanği torei kumbra ugeq aiyejunub. Nanği kumbra uge jigat yqajqa are tulañ prugnjqreanu.

²⁰⁻²¹ E qalie, ningi Kristus aqa anjam ojejunub deqa ningi sawa bei bei qaji nanço kumbra uge di dauryo-saeqnu. Nami anjam plalto tamo nanği na Kristus aqa anjam merñgeq nab ningi quoqneb. Anjam di gisañ sai. Di Yesus aqa anjam bole. ²² Ningi so namijq di sosib walweloqneb bati deqa so namij dena ningi gisañgeqnaqa ningi kumbra uge uge yqajqa are prugnjoqnej. Nunço kumbra dena ningi padalqa gamq di breñgoqnej. Deqa bini ningi so namij di torei uratij. ²³ Uratosib areqalo bunujq di soqniy. ²⁴ Ningi so bunuj osib gara bul jigsib soqniy. Qotei na ningi a bul sqa marsiqa nunço so bunuj di gereiyetñgej. Ningi qalie, tamo nanği so bunujq di unub qaji nanço kumbra tulañ bole tiñtiñ branteqnu. Deqa nanği Qotei aqa segi kumbra boleq di unub.

²⁵ Deqa ningi gisañ kumbra kalil uratekritisib anjam bole segi Kristen tamo ungasari nanği minjroqniy. Ningi kalil Kristus aqa jejamu qujai unub deqa ningi kumbra degyoqniy. ²⁶ Ningi minjiñ oqimqa ariya ningi urur minjiñ kobotij. Ningi minjiñ ti soqniñ qoloaiq. Qoloqas di ningi olo une bei ato uge. ²⁷ Ningi urur minjiñ kobotqasai di ningi Satan gam waqtetibqa a na ningi olo uneq breñgwas. ²⁸ Ariya bajiñ tamo nanği olo bajiñai. Nanği nanço segi bañ na wauoqnsib dena inği inği oqnsib tamo ungasari inği qa truqueqnu qaji nanği aqaryainjroqnebe. ²⁹ Ningi nunço medabu waqtoqnsib anjam uge maroqnaib. Ningi anjam bole segi maroqnsib dena tamo ungasari gulbe ti unub qaji nanği siñgilatnjroqniy. Yimqa nanği nunço anjam quoqniñ dena Qotei a nanği qa are boleiyosim kumbra bole enjroqnas. ³⁰ Qotei na aqa toqor ningi eñgej deqa ningi aqa segi tamo ungasari unub. Toqor di ağı aqa Mondor Bole. Diño batiamqa

a nuŋgo uneq na niŋgi torei awaiŋwas. Deqa niŋgi na Mondor di are gulbe yaib. ³¹ Niŋgi are uge ti minjiŋ ti ŋiriŋ ti qoto ti misiliŋ anjam ti kumbra uge uge ti kalil torei uratiy. ³² Osib niŋgi na nuŋgo Kristen was naŋgi kumbra bole bole enjroqnsib naŋgi qalaqalainjroqnsib naŋgo une kobotetnjroqniy. Qotei a Kristus aqa ñam na nuŋgo une kalil kobotetŋej deqa niŋgi na kamba olo nuŋgo Kristen was naŋgo une dego kobotetnjroqniy.

5

Niŋgi suwaŋ qaji tamo ungasari sosib suwaŋjoq di laqniy

¹ Qotei na niŋgi tulaŋ qalaqalaingeqnu. Niŋgi aqa segi angoro tiŋtiŋ unub deqa kumbra a segi yeqnu qaji di niŋgi dego dauryosib yoqniy. ² Kristus na iga tulaŋ qalaqalaigosiq aqa segi ŋambile uratosiq iga qa moiyej. Dego kere niŋgi qalaqalaiyo kumbra dauryosib walweloqniy. Atra tamo naŋgi atraiyo iŋgi iŋgi sabaŋ quleq ti bolequja di oqnsib Qotei atraiyeqnub dego kere Kristus na aqa segi ŋambile Qotei atraiyosiq moinaqa Qotei a deqa tulaŋ areboleboleiyej.

³ Niŋgi sambala kumbra yaib. Niŋgi kumbra jigat dego yaib. Niŋgi tamo qudei naŋgo iŋgi iŋgi qa mamaulŋgaiq. Nuŋgo ambleq di kumbra uge deqaji sai. Iga Qotei aqa segi tamo ungasari unum deqa iga kumbra kalil deqaji dauryqasai. ⁴ Anjam jiga ti nanari anjam ti alaŋ anjam ti di dego niŋgi maroqnaib. Iga anjam deqaji marqom di kumbra bolesai. Deqa niŋgi anjam bei marqa oqnsib anjam bole segi maroqnsib Qotei biŋiyoqniy. ⁵ Niŋgi endegsib qalieoiy. Tamo bei a sambala kumbra ti kumbra jiga ti mamaul kumbra ti dauryqas di Kristus aqa Abu Qotei wo naŋgi aiyel na a taqatqasai. Osib aqa Mandor Kokba sqasai dego. Mamaul kumbra di gisaŋ qotei qa louo bul.

⁶ O ijo was, tamo qudei na ningi kumbra uge deqaji yqajqa titngogqnsib anjam laña laña merngoqnbqa ningi nango anjam di qusib dauryaib. Tamo ungasari Qotei aqa anjam gotranyeqnu qaji nangi kumbra uge deqaji yeqnu deqa Qotei a nangi qa tulan minjin oqeteqnu. ⁷ Deqa ningi tamo ungasari deqaji nangi ti beteroqnaib. ⁸ Ningi nami ambruq di soqneb. Ariya bini Tamo Koba a na ningi elenosiq aqa suwanog di atej unub. Deqa ningi suwan qaji tamo ungasari sosib suwanog di laqniy. ⁹ Suwan a na kumbra endeqaji babteqnu. Tamo ungasari suwanog di unub qaji nangi kumbra bole bole yeqnu. Nangi kumbra tintin dauryeqnu. Nangi anjam bole mareqnu. ¹⁰ O ijo was, kumbra kalil Tamo Koba a tulan areareteqnu qaji di ningi geregere qalieqa osib dauryoqniy. ¹¹ Osib tamo ungasari ambruq di sosib kumbra uge uge yeqnu qaji nangi ti beteroqnaib. Nangi kumbra deqaji yeqnu deqa nangi kumbra bole bei babtosaieqnu. Deqa ningi na tamo ungasari nangi di endegsib minjroqniy, “Nungo kumbra di uge.” ¹² Tamo ungasari ambruq di unub qaji nangi ulioqnsib kumbra yeqnu. Di kiyaga? Nango kumbra di tulan ugedamu. Deqa iga nango kumbra uge qa yala marqasai bole sai. Marqom di iga jemaigwas. ¹³ Ariya suwan a na kumbra kalil boleq ateqnu. ¹⁴ Suwan a kumbra bei boleq atqas di a suwanjobulqas. Agi anjam bei endegsi unu,

“O tamo neiejunum qaji ni olo subq na tigel.
Yim Kristus na ni suwan emqas.”

¹⁵ Deqa ijo was, ningi nungo segi segi walwel geregere taqatosib soqniy. Ningi nanari tamo bulosib walwelaib. Ningi powo ti sosib walweloqniy. ¹⁶ Bini bati uge. Deqa ningi bati laña nanguiyaib. Bati soqnim ningi Qotei aqa kumbra yoqniy. ¹⁷ Ningi nanari kumbra yoqnaib. Ningi Tamo Koba aqa areqalo geregere qalieosib dauryoqniy.

¹⁸ Ningi ya uge uyoqnsib nanarioqnaib. Kumbra dena ningi ugeugeingwas. Deqa ningi Qotei aqa Mondor aqa kumbra dauryoqnsibqa a na ningi taqatngesqas. ¹⁹ Ningi nunngo Kristen was nanngi ti koba na anjam maroqnsibqa bati deqa ningi Qotei qa louoqniy. Lou qudei nenngrenq di unu qaji dena ti lou qudei Qotei aqa Mondor na nunngo are miligiq di tigelteqnu qaji dena ti ningi Qotei qa louoqniy. Osib nunngo medabu na ti nunngo are miligi na ti Tamo Koba a qa louoqniy. ²⁰ Kumbra kiye nunngoq di brantoqnim, unngum, ningi bati gaigai gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa ñam na Qotei binjiyoqniy.

Pol a tamo unja wo nanngi anjam minjrej

²¹ Kristus a nunngo Tamo Koba unu deqa ningi a qa ulaoqnsibqa Qotei aqa tamo unngasari kalil nanngo sorgomq di soqniy.

²² O unngasari, ningi Tamo Koba aqa sorgomq di unub deqa ningi nunngo gumbulun nanngo sorgomq di dego soqniy. ²³ Kristus a gago gate koba unu dego kere nunngo gumbulun nanngi nunngo gate unub. Iga kalil Kristus aqa jejamu qujai unum. A na iga elenej. ²⁴ O unngasari, Qotei aqa tamo unngasari nanngi Kristus aqa sorgomq di unub dego kere ningi bati gaigai nunngo gumbulun nanngo sorgomq di soqniy.

²⁵ O tamo, ningi na nunngo njanngi nanngi tulan qalaqalainjroqniy. Agi Kristus na aqa segi tamo unngasari nanngi tulan qalaqalainjrsiq aqa segi nambile uratosiq nanngi qa moiyej dego kere. ²⁶ Kristus a ya na ti aqa segi anjam na ti nanngi yansnjrej deqa nanngi Qotei aqa kumbra boleq di unub. ²⁷ Kristus a nanngi qa moiyej. Di kiyaaqa? A na nanngi aqa segi qa marsim nanngi Qotei aqa kumbra boleq di atim nanngi tulan boledamu une saiqoji sqajqa deqa. ²⁸ Deqa

tamo, ningi nungo n̄aun̄ nan̄gi dego tulaŋ qalaqalainjroqniy. Agi ningi nungo segi jejamu qalaqalaiyeqnuḅ dego kere. Tamo nan̄gi nan̄go n̄aun̄ nan̄gi qalaqalainjrqab di nan̄gi nan̄go segi jejamu dego qalaqalaiyqab. ²⁹ Iga qalie, tamo nan̄gi nan̄go segi jejamu jeutosaiyeqnuḅ. Nan̄gi nan̄go jejamu geregereiyiqnsib in̄gi bole bole anaiyeqnuḅ. Kristus na aqa segi tamo un̄gasari nan̄gi geregereinjreanu dego kere. ³⁰ Iga kalil Kristus aqa jejamu qujai unum. Iga segi segi aqa sin̄ga ti baŋ ti unum. ³¹ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nen̄gren̄yeb unu, “Tamo bei na aqa ai abu nan̄gi uratnjrsimqa aqa segi n̄aun̄ wo beterosib jejamu qujaitosib sqab.” ³² Qotei aqa uli anjam di tulaŋ kobaquja. E na Kristus a ti aqa segi tamo un̄gasari nan̄gi ti sigitnjrsim agi ningi mer̄gonum. ³³ O tamo, Qotei a ningi qa osiq anjam di marej. Deqa ningi na nungo n̄aun̄ nan̄gi qalaqalainjroqniy. Ningi nungo segi jejamu qalaqalaiyeqnuḅ dego kere. Ariya un̄gasari, ningi kamba dego nungo gumbuluŋ nan̄go sorgomq di sosibqa nan̄gi kumbra bole enjroqniy.

6

Pol a angro nan̄gi ti nan̄go ai abu nan̄gi ti anjam minjrej

¹ O angro, ningi na Tamo Koba a beteryejunub deqa ningi nungo ai abu nan̄go anjam dauryoqniy. Ningi kumbra degyqab di bolequja. ²⁻³ Agi Qotei a dal anjam endegsi marej, “Ni ino ai abu nan̄go sorgomq di sosim nan̄go anjam dauryoqne.” Osiqa olo anjam endegsi totoryej, “Ni degyqam di ni bole sosim mandamq endi so kobaiyqam.” Qotei a anjam degsi totoryej. A nami dal anjam bei marqa osiqa anjam degsi totoryosaioqnej.

⁴ O abu, ningi na nungo angro nan̄go areqalo ugetetn̄jraib. Nan̄gi minjin̄ oqetnjro uge. Ningi Tamo Koba aqa n̄amgalaq di nan̄gi dalnjroqnsib tingitnjroqniy.

Pol a kanġal tamo naŋgo wau qa gate naŋgi ti anjam minjrej

⁵⁻⁶ O kanġal tamo niŋgi quiy. Niŋgi nuŋgo wau qa gate naŋgo sorgomq di sosibqa naŋgi qa ulaoqniy. Niŋgi Kristus qa wau bole yeqnub dego kere niŋgi gaigai nuŋgo wau qa gate naŋgi qa wau bole yoqniy. Niŋgi gisaŋ na naŋgo ŋamgalaq di laŋa wau bole yobulaib. Niŋgi Kristus aqa kanġal tamo dego unub. Deqa niŋgi nuŋgo are miligiq na Qotei aqa areqalo dauryosib nuŋgo wau qa gate naŋgi qa wau bole yoqniy. ⁷ Niŋgi mandam tamo naŋgi segi wauetnjrosaieqnub. Niŋgi Tamo Koba a dego waueteqnub. Niŋgi deqa are qaloqnsib are bole na nuŋgo wau qa gate naŋgi wauetnjroqniy. ⁸ Niŋgi are qaliy. Niŋgi wau bole yqab di Tamo Koba a na kamba awai boledamu eŋgwas. Niŋgi kanġal tamo unub kiyo niŋgi kanġal tamo sai kiyo di uŋgum. Niŋgi wau bole yoqniy.

⁹ Ariya wau qa gate, niŋgi dego nuŋgo kanġal tamo naŋgi kumbra bole enjroqniy. Niŋgi naŋgi ula enjroqnaib. Tamo Koba a laŋ goge di unu. A nuŋgo Tamo Koba unu. A kanġal tamo naŋgo Tamo Koba dego unu. Aqa ŋamgalaq di tamo uŋgasari kalil naŋgi kerekere unub deqa a kumbra qujai na naŋgi peginjreqnu. Niŋgi deqa are qaloqnsib nuŋgo kanġal tamo naŋgi kumbra bole enjroqniy.

Niŋgi qoto tamo bulosib qoto qa iŋgi iŋgi jigeleŋoiy

¹⁰ Ariya e ijo anjam getentqai. Niŋgi Tamo Koba a beteryejunub deqa niŋgi aqa siŋgila kobaquja osib siŋgila na tigelesoqniy. ¹¹ Osib qoto qa iŋgi iŋgi Qotei na niŋgi eŋgeqnu qaji di jigeleŋosib siŋgila na tigelosib Satan aqa gisaŋ anjam ti aqa uli kumbra ti gotraŋyoqnsib qotoqniy. ¹² Niŋgi geregere are qaliy. Iga mandam tamo uŋgasari naŋgi ti qotosaieqnum. Iga laŋ goge qaji siŋgila ti Satan aqa mondor uge uge naŋgi ti aqa gate kokba naŋgi ti qoteqnum. Naŋgi kalil ambru qa bati endeqa mandam

taqatoqnsib unub. ¹³ Deqa bati uge endi ningi qoto qa ingi ingi Qotei na engeqnu qaji di elenjosib singila na tigelosib qotoqniy. Yim bunuqna qoto koboamqa ningi singila na tigelesqab.

¹⁴ Deqa ningi singila na tigelesqa marsibqa anjam bole alalag bul di tigsib tigeloiy. Osib kumbra bole tintin gara jugo bul jigsib dena nungo are targa kabutiy. ¹⁵ Qotei na jeu kobotej deqa iga a ti are qujaitosim unum. Anjam bole di ningi singa tatal bul jigsib mare mare laqniy. ¹⁶ Ningi qoto qa ingi ingi kalil di jigekritosib ariya Yesus qa dego nungo areqalo singilatosib soqniy. Nungo areqalo di dumu bul osib tigeloiy. Yimqa tamo uge Satan na qaja ti namyuwo ti ningi qa waiyoqnmqa nungo dumu dena ningi na qaja ti namyuwo ti di gotranjoqnaqab. ¹⁷ Qotei na ningi elenej aqa kumbra di ningi gate tatal bul jigsib soqniy. Sosib Mondor aqa sebru dego ojsib dena qotoqniy. Sebru di Qotei aqa anjam. ¹⁸ Ningi Mondor aqa singila na gaigai Qotei pailyoqniy. Ningi aqarataib. Ningi Qotei na aqaryaingwa maroqnsib pailyoqniy. Ningi pailyqajqa urato uge deqa ningi geregere nam atoqnsib soqniy. Sosib Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nanngi qa pailyoqniy. ¹⁹ Osib e qa dego endegsib pailyoqniy, “O Abu, ni na Pol aqa medabu singilatetimqa a ulaqasai. A ino anjam bole nami uliesoqnej qaji di ubtoqnsim tamo ungasari nanngi minjroqnaqas.” ²⁰ O ijo was kalil, Qotei na e qarinqbonaqa e aqa anjam bole di mare mare laqnem deqa jeu tamo nanngi na e tonto talq endi waibeb unum. E anjam bole di marqajqa wau ti. Deqa ningi e qa Qotei pailyoqnaqab a na e singilatboqnm e ulaqasai. E aqa anjam di singila na tamo ungasari nanngi minjroqnaqai.

Anjam getento

²¹ Ariya Tikikus a nungoq bqo deqa a na ijo wau kalil qa ningi saingwas. Tikikus a gago Kristen was bole. A Tamo

Koba aqa wau tamo bole. ²² E na a qarinyonum nungoq bqo. Iga kiyersim unum di a na ningi mernɔɔwas. Osim nungo are siŋilatetɔɔwas.

²³ O Kristen was kalil, Tamo Koba Yesus Kristus aqa Abu Qotei wo nanɔi aiyel na nungo are latetɔɔgebe. Osib ningi aqaryainɔiɔbqa ningi nanɔi aiyel qa nungo areqalo siŋi-latoqnsib qalaqalaiyo kumbra dauryoqniy. ²⁴ Tamo unɔ-gasari kalil gago Tamo Koba Yesus Kristus qalaqalaiyqajqa uratosaietɔɔnub qaji nanɔi qa Qotei a are boleiyeme. Bole.

Yesus Aqa Anjam Bole 2014
The New Testament in the Anjam language of Papua New Guinea,
2014 revision
Nupela Testamen long tokples Anjam long Niugini, 2014
copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Anjam

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-04-28

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 27 Sep 2019 from source files dated 13 May 2019

0eb339dc-c20a-5065-9483-338933d97585